

ամայի ԻԵ. օրը՝ ներկողագրերն համեմատ: Քաղաքում
և Մեծիօրով ժամերն, իւր զամբարը կը լիէէ մէկէ մէկ
գար ետըը Թովմատ Մեծիօրիցի զՊԻ (= 1435)
տարին յիշատակարարն ին մէջ գրելով՝ «Ազգ
ընտան Գիրն յերկրն Բարեբերութիւն, յանապատ
տին Եստանտածնին, առ Գամբարունի ըրիտառուք-
Իւկ ժաբդապետարն շրթը Եստանտատարն եւ
Մեծիօր, Մովսիսի,»

Վերադիմելով Թ. 94 ձեռագիրն օրինակելով Ստանեցույ ձևերից ևս. աճոր յիշատակարանն 22 թ թուին, ի հոգե իւր նոր յիշատակարանն այսպէս «Իսկ յետոյ մակագրեալ եղև իմով ձեռամբ եղևն յարտին Գլխիդ տեղայն եւ ստանալան իրենաւորի թ թվի Հայոց 22Գ. երրորդի (— 1934) ի լուսաբարդ անապարտ Մեծօպայ Գևի առնային լայն, բնօճովանեաւ ևսոր լուսայ Առտառածանի», ուսոր գրուած եւ Տեղեղինի մահճաւանէն 8 ապրիլ յառաջ, նոյն յիշատակարան թիւնն ունի Թ. 1654 այ, որ ըստ յիշատակարանին «գրեցաւ օտ ի Ժամանայն նորին Միշխար վարդապետի, որ ինչեւն յեւթաւսընէ յաջգրեալն շնորհաւ մակագրուի թեմայն, զոր միայնին աչգը տեսեալ զնա եւ ի խնամս գիտցոց յարկի վայելեցաւ», եւն։ Ըրինք որ ձառեւրուց զլիւսուր ձեռագիրը գրուած է իւր այսկերտն իննասպիր Միլորդէ Մեծօրոցեղին 22թ. (— 1930) թուին, ըստ միայն ինն ստորի ետքոր հեղինակին գրելուն, որ զանգեղ գրած էր 22. (— 1821) թուականին։ Ըստ այսմ ձեռագիրը Ստանեցույ գրութեանց ըստ կարճուած են, եւ իրենան նոյն իսկ իտպագրինեալու հարցըր դուրիս։

Տեղաբաժնի վերջը հրատարակուած է (էջ 27
—33) «Դասաւորութիւն հասարակ եւ համառօտ
Մեղիքներ վարդապետի», որ կը սկսի այսպէս՝ «Ա-
մենայն ներգայապէս պատմութիւններ առաջեկա՝ եւ
շարադրեալ էղեն յատուածայնոր տմանց ի սրբոց
հայրցն եւ ի վարդապետացն առաջնոր», եւնէ Հե-
ղինայեւ Մկրտիչ Մեծեփոքի՝ վերջը կցած է այս-
պիսի յիշատակարան մը՝ «Չմտեփաննոս վարդապետ
ղջճեմոր հարաւորաւ նորին (Միսիկոբայ), եւ զա-
նաւորս Միլեղիւն, որ շուրջդէսն շուրջ— դարձ-
նիւնն, պատառանս վեր ընծայեմք՝ իշխել զմեզ առ
Տեր Յիսուս Քրիստոս, եւնէ Հրատարակութիւնն
էղած է էլմիածնի թ. 933 ձեռագրին համաձայն:

L. B. S.

որուն առաջին թերթերուն թարգմանութիւնը 1888 տարուան Բազմավկիկ 76—85 եւ 125—140 էջերը գրաւեցին, բայց «Հարաւորութիւնն» շարունակութիւնը չունասէր։ Այժմ մեր առջեւ ունենցած թարգմանութիւնը՝ Օրբ. Ե. Պ. Օտեսնին եւ որ նմանակալ ածրողականն է։ Խոսքը, տառանքներն հոտոր գուրը թողաւուք, անուշալ թարգմանութիւնն ակախի պատճառաւ, վասն զի աւելի Հայրենասիրական կոտորելքը կը պահանջէ։ «Միտք» կը ներկայանայ մեզի՝ անձանց նկարարականութեանց եւ պատմութիւնանց մէջ՝ կատարեալ վարպետի գործ մը. պարզ, աչիկ ու մաքուր ոճով, որ ամեն սեպի հնչառակի բնթերթերուն ուշն եւ սուրուն կը մտնէ, կը զարաւայցնէ, կ'ուսուցանէ, կը հրահանուէ։ «Միտք» մեզ կը ներկայացնէր պարզ, բնական ու իրական կենսից։ Հոգեւր ամեն ազնիւ զգացումները, սէր եւ յարգութիւն ծնողաց եւ ուսուցիչներուն, արգահաստութիւն աղքատաց եւ թշուառներուն, անձնաւարդութիւն, անձնատիրութիւն մարդկութեան համար, արեւուստնութիւն, քաղաքատնութիւն, հայրենասիրութիւն, պարտուոյ հաստարմութիւն, կարծ ինչ որ սէր բառն իւր մէջը կը բովանդակէ՝ այս սովեղաբով պիտի արթնայուի ու պիտի ինքնամոխի։

Գիտենք եւ համոզուած ենք, որ այս ստուգիւ
 պահելի գործին երեսներէն շատերը պիտի թրջին
 ու ուղարկին բաւ օրաւ տէր ընթերցողի մը լու-
 աւարներուն ցօղովը: Իսկ ընթերցումը ծայրէ ծայր
 կարգով միայն կարելի է ընդհատել:

Այս օսելնմատենին իտալ. բնագրեր կարճ ժամանակի մէջ 150 հազար աւելի տպագրութիւն տեսանալ է, անորչաւ տարւոյ չայլ. Թարգմանութիւնն ալ, դոնէ մասամբ՝ նոյն բախտին պիտի մասնակցի, որուն տրտմանց իր պատճառներ վեր մաղլծիցէր: Ուստի այս դիմանալ կը յայտնուէ մեք. քանի մը դիտարկութիւնները, որոնցմով կ'ուզեցնէր ազատել չայլ Թարգմանութիւնը — զոնէ երկրորդ տպագրութիւնն մէջ — այն քանի մը կ'ետեւնէր, որոնցմէ ոմանց պայութիւնն եւ ոմանց չղարութիւնը բաղձալի եւ միջիւ չախ՝ ամբողջական Թարգմանութիւն (եղէն աղբիւր կամ)՝ երկրորդ՝ ամբողջ Թարգմանուած մանրէր կամ գաղղիաբանութիւններն չայլացնելն, եւ որոնք գծաբանաբար քննարամանութիւն մը չեն կազմէր. երրորդ անգամով մատենան բուն դպրոցականաց որոշումով ըլլալով՝ չեքրանախան կանխադրուած աւելի մտաբարութիւն կը պահանջէր, որոնց տակ գտեսելու է նաեւ բաներու ճիշդ գործածութիւնը: Եւստաւ բերեցէ միայն քանի մը խօսք: Հայերէնը մ. «բնիւնն էիւշուլլութիւն — լուսնոյնդմէր ձեյ լը—սոսկիքն էր ինք, ինքը եւ —սոսկիք թաք է...» (էջ 322) հնչը (էջ 8) «Գրչի—ւլէ չայեր, ձեւ, ներկիւր— Գրչի Գրչի —սուլլութիւն—Գրչի, Որեւշ օրինակ մը. «Ուստեցիւն չեքրանախան քանի նախկին... — լաւ, տղա, զինս — բնաւ ինչն» (10, 311 եւ այլտեղ): Թերեւս պարզիք թ'երկրորդ տարւան աշակերտը մը ներուրը ինչի գրելը, բայց... » Վ. Վախաւանց լայնընթան հաւեւերէր մարտա մը համար, (63) (trop... pour...), իրաւ կ'ըսէձ, տես—նորէն Գ. (41), անորչաւ գաղ. reprint է: շատ տեղ պայտքս գործածուած է, վաւ

94. ՏԵ ԱՄԻՂԻՍ ԷՏ. — Միրա: Գիւղը ընթերցանութեան
թարգմանեց Նւփիմէ Պ. Օտեան: Կ.Պոլիս 1899:
Տպ. Վ. Մինասեան (Պաղտատլեան գրատուն): Էջ՝
80 328: Գինն է 6 դրշ.:

95. ՄՕԼՕՎԵԱՆ Ե. — Կոտորված սիրտ. վէպ: Մոսկուա.
Ճպ. Զ. Բարխուդարեան: 1898: էջք 8⁰ 170: Գինն
է 40 կ.

94. Եղմամբ դէ Ասիւիս: Սէր: — Եզմանդ դէ
Ասիւիսի մեղական գրչին մէկ արտադրութիւնն է,

խանութի իրիւնքի. «Թերեւս տնտեսական չէր նա, երբ այսպէս իր նայրը անկումն, (. . il n'avait pas tort . . . էջ՝ 25). — «սպասել ղիւնք», (փինկ. իրն էջ՝ 32) եւն եւն — «Կ. ճերմակ գինով լեցուն լը քորտ մ'ունէր», (էջ՝ 298). Գորով. gourde բառին այս բառական թարգմանութեան տեղ կոչ գաւառական ղիւնք լրագործն չէր, բարբրուն կամ այլազգեայ լրագործուն լրագործ (էջ՝ 302) կ'ըսուի, բայց քաղաքակրթեալ մարդկան տղոյ ոչ երբեք, ֆիշ մին ալ անողանուելեան նշաններուն մտադրութիւնս:

Մեր համայնութիւնը յառաջ եկած այս քանի մը կտորները զորին արժեքին վրայ շուք չեն ձգեր, վասն զի մը թարգմանութեան մէջ չի տեսնուիր այս սովորութիւնը: Մենք հետաքրքրուեցանք այս նոր թարգմանութեան քանի մ'էջեր համամասնել «Բազմավեպի», կիսա թարգմանութեան հետ եւ Օտտանի թարգմանութիւնն աւելի յաղոգ գտանք: Փափաքելի էր, որ ամեն քաղաքային կարգը այս ուսումնասնուի. նաեւ ծնողք եւ ուսուցիչք պիտի գտնեն հոս գաղտնաբերութեան գործնական առատ օրինակներ, առտի մը վայելի, որ ամեն տուն գտնուի այս գիրքն եւ ոչ որ ամսման մնայ անոր ընթերցումն, վասն զի չկայ ուրիշ այնչափ հրաշանգիչ մասեան մը, ինչպէս Ափիւիսի այս երկը — Մէլարը:

95. Մոլոյնան թ. — Կորլէ-Էրտ: Ագգային ինկէրն ինչպիսի կերպարանքով ալ որ հրապարակ հանուի, միշտ քաղցը կու գան հայրենասէր անձանց, ըլլայ իրականութիւն, ըլլայ վեպ, մանաւանդ երբ գործուն իրենց ինկէրն տեր են: Այսպէս ալ լրագործն Մէլարի հեղինակը տէր է իւր ինկէրն: Ժողովրդական գործերուն, հարցերուն եւ սովորութեանց վրայ կարեւոր տեղ զիւրութիւններ կու տայ, որոնք թաղական անձնը համար սովորական բաներ երեւան, բայց ազգային ինկէրն ըլլալով՝ սիրով՝ կը կարգադրին:

Պը. Մոլոյնան շատ լաւ բրած կ'ըլլար, եթէ կտորված արտի գրեք կատարող անձին ուրիշ տարազ հագցնէր: Երկրորդ՝ չափաքանց գինի խմցնելու ստորագրութեան ստատիկ մարմանէն ազատ ըլլար, որ շատ տեղ ընթերցողին ձանձրութիւն կը պատճառէ: Եւ երրորդ՝ առաջի. խաղաղութիւն բառերն իւր զորեւն ազատութեամբ լայնին Ռուստանայ քրոջներէն սմանք այս կարեւոր կէտին ուշադրութիւն չեն ընծայեր: Թրքերէն լեզուն լաւ եւ կամ ամենեւեւ չգիտնալով՝ անխաբի կը գործածեն տաճկական բառերը, ժողովրդական հայերէն կարծելով:

— 000000000 —

ՈՉԳՈՅՆ ԹՅՈՒԹՅՈՒՆ ԺԱՂԱՔԱՅԻՆ

1. Օգնութիւն հայ որդիներուն: — 3. Ստալիոյ Թագաւորին ու Թագուհիին այցելութիւնն Ս. Ղազարու վանքին: — 3. Կնոսա Հայապաշտօն 200 ամսակը: — 4. Ի Սիւմնո Գուլմիդեանց: — 5. Հայ արուեստագետներ ի Պարիս:

1. Օգնութիւն հայ որդիներուն: «Բազմավեպի», յարգելի խմբագրութիւնը ձեռնարկած է

մեծագիր 40 իջեան պատկերազարդ գրքի մը հրատարակութիւնն որուն արդիւնքը պիտի յատկացուի ի բարօրութիւն հայ որդիներու: Թողունք սակայն որ ինք խոսի:

«Ի նպատակ հայ որդիներուն «Բազմավեպի» բացառիկ պարկ մը կը հրատարակէ: Թերթին երկայնութիւնն է 42 Տարբերորդականքը, լայնք 30 Տրէմ: Թերթը կը բաղկանայ 40 էջերէ, եւ ամեն էջ երեք լայն սիւնակներու բաժնուած է: Թուղթը հաստ, ողորկ, փայլուն ու շատ քանրի: Կը պարունակէ ժողովրդեան ուշադրութիւն, հետաքրքրական եւ օգտակար յօդուածներ: «Բազմավեպի» այս բացառիկ լայնածաւալ մեծ թերթը կը հրատարակուի իւրերես անգրանիսի «Հայ պատկերազարդ թերթ»-ի Illuststration Arménienne, նման Եւրոպական մեծ ազգայն շարքավեպին պատկերազարդ թերթներու: Կը տպուի մի քանի հազար եւ ստակ պիտի յառուկացուի հայ որդանոցներուն: Գինն է 2-50 ֆր. 1 թը. 50 անէնք: Այս ծանուցարարը կը հրաւիրենք մերայնայ այն ամէն անձին, ու զիման անձնատուութիւնները որ բաժանորդագրուելով այս բացառիկ պարկին, համառ լաւ մայ մը բարեհաճեն ձգելու հայ որդիներու զանկանակին մէջ: Բաժանորդագրաց անունն, եւ ով որ այս նպատակաւ որդիներուն օգնութեան պիտի հասնի, հաւաքուած դամարը եւ որչափ պիտի յատկացուի իւրբացանչեւ որդանոցներու, պիտի տպուին «Բազմավեպի» պարկներուն մէջ: Այս բացառիկ թերթին մէջ կը տպուին նաեւ ծանուցումներ, մէկ տողի զինն է 25 անգիւղի, փափաքողք փութեան յղել իրենց ծանուցումները: Մեր հասցեն է՝ Rédaction de la Revue «Pasmaveh» (St. Lazare) Venise (Italie):»

Այսպիսի ձեռնարկի մ'օգտակարութիւնը կարծենք հարկ չկայ չշուշուր, համազում ըլլալով որ իւրբացանչեւի դք իրեն նուիրական պարտք պիտի համարի նպատակելու այս օգտաշատ ձեռնարկին: Ըլլայ բաժանորդ գրուելով ըլլայ ուրիշ միջոցներով:

2. Իւր-իւր Թագաւորին ու Թագուհիին այցելութիւնն Ս. Ղազարու լուսինն: «Արմենիայի մէջ (թ. 27) որ իւր այս լուրը քաղած է իտալական լրագրերէ՝ կը կարգաւք մեծ ուրախութեամբ թէ նոցին Վեհափառութիւններն իտալիոյ Ուրբանոս Թագաւորն եւ Մարգարիտա Թագուհին այցելած են Հսկա. 25ին Վենետիկի Մեծ: Միկթարանի Միաբանութեան մայր վանքը՝ ի Ս. Ղազար: Միաբանութիւնն՝ զուրկ ունենալով իւր-իւր. Գերեզմաններն Արքեպիսկոպոս-Արքեպիսկոպի» զինաւորներ են Վեհափառները պարտապաշտման կերպով, որոնք ամենայն մտերմութեամբ վարուելով՝ իրարէն են կղզայն ամեն կողմ՝ եւ մանրամասն տեղեկութիւն տուեր Միաբանութեան եւ անոր կարգաւորութեան վրայ: Եւ Վեհ. պատառած են Միաբանութիւնն իրենց ստորագրութիւններն ալ գրելով Միաբանութեան գրքին (album) մէջ՝ որ պահուած է եղիւ Լորդ Բայրենի բնակած սրահին մէջ: Միաբանութեան թուրք վարդապետներն ու եկեղեցականներն է նշան իրենց յարգանքով՝ Թագուհիին ձեռքը համարներ են, որ Ժպտուն երեսով՝ իւր բարեպաշտութիւնն յայտնել է: